

Regeringskansliet

2014-11-26
1 (25)
Dnr 2014:574

Redovisning av uppdrag att ta fram förslag till stadiindelad timplan för grundskolan

Dnr U2014/3489/S, Dnr U2014/5377/S

Härmed redovisas uppdraget att ta fram *Förslag till stadiindelad timplan för grundskolan* givet 15 maj samt 28 augusti 2014. Regeringens dnr U2014/3489/S samt tillägg U2014/5377/S.

Sammanfattning

Redovisningen omfattar nedanstående förslag på timplan som anger den minsta garanterade undervisningstiden för varje ämne och stadium i grundskolan.

Utgångspunkten för förslaget till stadiindelad timplan är kursplanen och kunskapskraven för respektive ämne samt den praxis som råder. I redovisningen återfinns för varje ämne och ämnesgrupp argument för den föreslagna fördelningen och i vissa fall konsekvensbeskrivning samt alternativ fördelning av tid. För ämnet idrott och hälsa har Skolverket för avsikt att fortsatt utreda om den utökade tiden medför konsekvenser för kursplanen och kunskapskraven i ämnet.

I redovisningen lyfter Skolverket, utifrån konsekvensbeskrivningarna, även fram behov av översyn av vissa regleringar och föreslår i några fall regleringsändringar i samband med att den föreslagna stadiindelade timplanen införs.

Skolverket föreslår:

- en översyn av kursplanen i ämnet moderna språk,
- en regleringsändring av hur tiden för ett ämne eller ämnesgrupp kan minskas till förmån för tid till skolans val,
- en reglering av begreppen *lägstadium*, *mellanstadium* och *högstadium*.

Skolverket föreslår även följande utöver uppdraget:

- en specifik reglering av garanterad undervisningstid i ämnet teknik för samtliga stadier,
- en reglering av en garanterad undervisningstid för ämnet modersmål,
- att en minskning av undervisningstiden i elevens val till förmån för utökad tid i svenska eller svenska som andraspråk och/eller annat ämne bör utredas. Om undervisningstiden i elevens val ska minska, bör konsekvenserna för regleringen av modersmål och språkval ses över som en följd av detta.

Förslag på stadiindelad timplan för grundskolan.

Jämförelse med skollag samt skoldagens längd per stadium. (Se även bilaga 1)

ÄMNE	FÖRSLAG			Total tid (tim)	Skollagen (2010:800)
	Åk 1-3 (tim)	Åk 4-6 (tim)	Åk 7-9 (tim)		Åk 1-9 (tim)
Bild	50	80	100	230	230
Engelska	60	220	200	480	480
Hem- och konumentkunskap		36	82	118	118
Idrott och hälsa	170	210	220	600	500
Matematik	420	410	400	1230	1020
Språkval	0	48	272	320	320
Musik	70	80	80	230	230
NO-ämnena och Teknik	190	258		800	800
Biologi			88		
Fysik			88		
Kemi			88		
Teknik			88		
SO-ämnena	200	333		885	885
Geografi			88		
Historia			88		
Religionskunskap			88		
Samhällskunskap			88		
Slöjd	50	140	140	330	330
Svenska eller svenska som andraspråk	680	520	290	1490	1490
Elevers val				282	382
Totalt garanterat antal timmar	1890	2335	2488	6995	6785
Därav skolans val				600	600
Skoldagens längd timmar/dag	3,5	4,4	4,7		

Vid skolans val får antalet timmar per stadium i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minska med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minska.

Uppdraget

Skolverket har i uppdrag av regeringen att ta fram förslag på en stadiindelad timplan för grundskolan. Undervisningstiden ska anges i timmar per stadium i stället för som idag för hela grundskoletiden.

Förslaget på stadiindelad timplan ska avse den minsta garanterade undervisningstiden och antalet timmar ska fördelas på stadierna låg-, mellan- och högstadiet.

I uppdraget anges att den utökade undervisningstiden i matematik som genomfördes 1 juli 2013 ska förläggas i årskurs 1-3. Vidare ska den aviserade utökningen av undervisningstiden i matematik för grundskolans årskurs 4-6 och 7-9 med motsvarande en timme/vecka¹ beaktas i Skolverkets förslag. För NO- och SO-ämnena ska undervisningstiden fördelas mellan ämnesområdena NO respektive SO i åk 1-3 och 4-6 och per ämne för årskurs 7-9. Undervisningstiden för ämnet teknik ska förläggas inom ramen för NO i årskurs 1-3 och 4-6, men anges separat för årskurs 7-9.

I övrigt anger uppdraget att antalet undervisningstimmar per ämne ska vara oförändrat. Skolverket ska fördela den undervisningstid som anges för varje ämne i grundskolans nuvarande timplan mellan lågstadiet (årskurs 1-3), mellanstadiet (årskurs 4-6) respektive högstadiet (årskurs 7-9). Den befintliga regleringen av skolans val ska kvarstå.

Skolverket har också fått ett tilläggsuppdrag² som anger att ämnet idrott och hälsa ska utökas med 100 timmar. Samtidigt ska tiden för elevens val minskas med motsvarande tid.

Uppdraget i sin helhet ska redovisas till regeringen senast den 1 december 2014.

Bakgrund

Den sammanlagda garanterade undervisningstiden i varje ämne i grundskolan finns i timplanen som regleras i skollagen.³ Timplanen för grundskolan avser den minsta garanterade undervisningstiden och anger hur denna undervisningstid, 6 785 timmar, ska fördelas mellan olika ämnen⁴. Däremot anges inte hur timmarna ska fördelas mellan olika årskurser eller stadier.

En ökad styrning av undervisningstiden infördes i och med läroplansreformen 2011. I kursplanen formulerades centralt innehåll för årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9 och samtidigt utarbetades kunskapskrav i fler ämnen och årskurser.

I timplanen anges även det utrymme som rektor förfogar över till skolans val. Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minskas.

¹ Anges i *Budgetpropositionen för 2014* (prop. 2013/14:1) respektive *2014 års ekonomiska vårproposition* (prop. 2013/14:100)

² U2014/5377/S

³ Skollagen (2010:800), bilaga 1

⁴ Skollagen (2010:800), bilaga 1

I skolförordningen (2011:185) anges att huvudmannen beslutar om fördelningen av undervisningstiden mellan årskurser efter förslag från rektorn⁵. Huvudmannen får även besluta om ytterligare undervisningstid utöver den garanterade undervisningstiden⁶.

Eleverna ska få en väl avvägd undervisningstid samt väl avvägda läsår och skoldagar. I skollagen anges att den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag⁷.

Skolverket pekar på några konsekvenser av skillnader i lokalt utformade timplaner i rapporten *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus*⁸. Skillnader i hur undervisningstiden fördelas mellan årskurser kan orsaka problem då elever byter skola. Elever riskerar att inte få sin garanterade undervisningstid i alla ämnen och att gå miste om undervisning i centralt innehåll.

Utvärderingar som gjorts av Lärarnas Riksförbund och Skolinspektionen visar att en allt för hög andel skolor inte erbjuder varje elev den garanterade undervisningstiden⁹.

⁵ 9 kap. 4 § Skolförordningen (SFS 2011:185)

⁶ 9 kap. 3 § Skolförordningen

⁷ 7 kap. 17 § Skollagen (2010:800)

⁸ Rapport 384:2013, *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus, Garanterad undervisningstid i grundskolan ur ett huvudmannans- och skolperspektiv*

⁹ *Nationella timplaner- en förutsättning för en likvärdig skola?*, Lärarnas Riksförbund (2012). *Regelbunden tillsyn 2011* (dnr 40–2012:1565), Skolinspektionen (2011)

Genomförande av uppdraget

Utgångspunkter i arbetet med att ta fram ett förslag till stadiindelad timplan har dels varit de antaganden om undervisningstid som ligger till grund för konstruktionen av kunskapskraven,¹⁰ dels Skolverkets insamlade statistik över fördelningen av planerad undervisningstid mellan årskurser och per ämne. Skolverkets statistik är insamlad på skolenhetsnivå 2011, 2012 respektive 2013. Hänsyn har även tagits till skoldagens längd för elever i olika åldrar. I arbetet har också lärarutbildningarnas utformning samt statistik över lärarbehörighet för olika ämnen och årskurser beaktats.

Utöver detta har en enkätundersökning genomförts, där huvudmän och rektorer fått möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast till stadiindelad timplan. Det förslag som presenterades i enkäten återfinns i bilaga 2 till denna redovisning. Förslaget har även diskuterats med ett antal rektorer för att pröva rimligheten vid schemaläggning av undervisningen och tjänstefördelning för lärarna.

Vidare har ett externt samråd ägt rum med andra skolmyndigheter, SKL, friskolornas riksförbund samt lärares och skolledares fackliga organisationer¹¹. Dessa har även erbjudits möjlighet att lämna synpunkter på det slutgiltiga förslaget i ett remissförfarande.

Enkäter till huvudmän och rektorer

Webbenkäter skickades ut till huvudmän och rektorer i syfte att få synpunkter på ett första förslag till stadiindelad timplan, som komplement till övrigt underlag.

Alla 290 kommunala huvudmän fick enkäten, liksom de fristående huvudmän som har ansvar för minst fyra grundskolor med årskurs 1-9, totalt 7 fristående huvudmän. Av dessa besvarade 182 huvudmän enkäten, varav två enskilda huvudmän. Svarefrekvensen bland huvudmännen var 65 procent.

Rektorsenkäten skickades till samtliga rektorer som har ansvar för en eller flera skolenheter med årskurs 1-9 i grundskola och/eller grundsärskola. Totalt nåddes 794 rektorer som matchade sökkriterierna av enkäten. Av dessa svarade 415 rektorer. Svarefrekvensen bland rektorerna var 52 procent.

Om förslaget i sin helhet

I enkäterna ombads rektorn respektive huvudmannen att ge synpunkter på det förslag till stadiindelad timplan för grundskolan som presenteras i bilaga 2. De ombads även att kommentera fördelningen av tiden för respektive ämne i förslaget.

Majoriteten av de svarande, både rektorer och huvudmän, ansåg att förslaget som helhet var mycket eller ganska bra.

¹⁰ Skolverkets delredovisning av Uppdrag (U2009/312/S) att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m. Dnr 2008:00741,

¹¹ Samråd har genomförts med SPSM och Skolinspektionen, SKL, Friskolornas riksförbund samt Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund och Sveriges Skolledarförbund.

Tabell 1: Huvudman - Vad anser du om Skolverkets förslag till stadiindelad timplan för grundskolan? Andel av samtliga huvudmän och andel av de som svarat.

	Antal huvudmän	Andel av samtliga (%)	Andel av svarande (%)
Mycket bra	22	12	14
Ganska bra	94	51	59
Varken eller	27	15	17
Ganska dåligt	3	2	2
Mycket dåligt	4	2	2
Ingen uppfattning	9	5	6
Ej svar	23	13	
Summa	182	100	100 (n=159)

Av de 182 huvudmän som besvarade enkäten, svarade 159 på frågan om hur de ställde sig till Skolverkets förslag som helhet. En övervägande del av dessa, 73 procent, ställde sig positiva till förslaget och angav att förslaget var mycket eller ganska bra. Fyra procent (7 stycken) av de huvudmän som svarade ansåg att förslaget var ganska eller mycket dåligt. Ingen av de missnöjda gav kommentarer om förslagets utformning.

Tabell 2: Rektor grundskola - Vad anser du om Skolverkets förslag till stadiindelad timplan för grundskolan? Andel av de som svarat och andel av samtliga 1-9 skolor

	Antal rektorer	Andel av samtliga (%)	Andel av svarande (%)
Mycket bra	64	17	21
Ganska bra	139	38	46
Varken eller	58	16	20
Ganska dåligt	17	5	6
Mycket dåligt	10	3	3
Ingen uppfattning	12	3	4
Ej svar	71	19	
Total	371	100	100 (n=302)

Av de 371 rektorer som har besvarat enkäten och uppgett att de har ansvar för grundskola årskurs 1-9, svarade 302 rektorer på frågan vad de tyckte om Skolverkets förslag till stadiindelad timplan som helhet. En övervägande del av de rekto-

rer som svarat (67 procent) ställde sig positiva till förslaget och ansåg att förslaget var mycket eller ganska bra. 9 procent ansåg att förslaget var ganska eller mycket dåligt.

Idrott och hälsa samt matematik var de två ämnen som flest huvudmän och rektorer lämnade kommentarer om när det gällde fördelning av tid. Rektorerna kommenterade även i hög utsträckning elevens val. De ämnen som rektorerna kommenterade i lägst omfattning var musik och NO-ämnena. Huvudmännen kommenterade ämnet teknik i minst omfattning.

I förslaget till stadiindelad timplan har hänsyn tagits till rektorers och huvudmäns kommentarer i enkäten. I de fall där webbenkätens resultat har haft ett avgörande inflytande på förslaget kommenteras detta i avsnittet *Förslag på stadiindelad timplan*.

Ställningstaganden

I detta avsnitt redovisas övergripande ställningstaganden som gjorts under arbetet med att ta fram ett förslag på timplan.

Planerad undervisningstid

Undervisningstid kan definieras som den *garanterade* undervisningstiden som regleras i skollagen (grundskolan) eller i skolförordningen (grundskolan, specialskolan och sameskolan). Begreppet kan också syfta på den undervisningstid som huvudman efter förslag från rektor har fördelat mellan årskurser, den *planerade* undervisningstiden. Slutligen kan man med undervisningstid avse den *genomförda* undervisningstiden, det vill säga den tid som eleverna i realiteten undervisats. I en rapport från Skolverket¹² dras slutsatsen att det är svårt, eller snarast omöjligt, att få en bild av den genomförda undervisningstid som eleverna har fått under sina nio år i grundskolan.

Förslaget på en stadiindelning av den garanterade undervisningstiden tar sin utgångspunkt i den planerade undervisningstiden. Skolverkets statistik och resultatet av webbenkäten, som utgör en del av underlaget för förslaget, visar på praxis av just den planerade undervisningstiden.

Timplanereglering i en mål- och resultatstyrd skola

I rapporten *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus*¹³ konstateras att bestämmelser om garanterad undervisningstid och en nationell timplan är ett viktigt ramverk för utformningen av scheman på lokal nivå. På skolnivå uppfattar rektorer och lärare dessa som riktmärken och en garanti för att ämnen inte försvinner och för att elever ska få undervisningstid i alla ämnen. Samtidigt, menar man i rapporten, spelar den garanterade undervisningstiden en undanskymd roll för de intervjuade rektorernas och lärarnas vardag. I den dagliga verksamheten tycks målen och elevernas resultat vara i fokus snarare än den garanterade undervisningstiden.

¹² Rapport 384:2013, *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus, Garanterad undervisningstid i grundskolan ur ett huvudmanna- och skolperspektiv*

¹³ Rapport 384:2013, *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus, Garanterad undervisningstid i grundskolan ur ett huvudmanna- och skolperspektiv*

Skolverkets resonemang kring den problematik som uppstår då skolan är mål- och resultatstyrd men samtidigt har en reglerad timplan, beskriver två styrande och samtidigt konkurrerande logiker:

En tydlig bild som framtonar i intervjuutsagor med rektorer och lärare är att de tycks befinna sig i en komplex skolvardag präglad av olika slags dilemman. Ett dilemma är att de brottas med två styrande logiker: Rätten till undervisningstid... och... rätten att nå målen. Även om bägge framträder som betydelsefulla, att döma av intervjuutsagorna, blir målen ändå viktigare.¹⁴

Avvägningar vid lokal fördelning av undervisningstiden

Arbetet med att fördela undervisningstiden på lokal nivå kräver eftertanke och klokskap. Kursplan och kunskapskrav anger en progression för varje ämne och undervisningstiden behöver fördelas så att undervisningen kan utgå från läroplanen. Samtidigt ska förutsättningar skapas för att erbjuda eleverna en strukturerad och utvecklande undervisning. I Skolverkets allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen anges följande under rubriken *Fördelning av undervisningstid*:

- *Rektor bör se till att eleverna får undervisning i de ämnen där det finns nationella prov under de årskurser då proven genomförs.¹⁵*

Alla elever har rätt att utvecklas under hela skoltiden och nå så goda resultat som möjligt. Såväl rektor som lärare behöver vid planeringen av hur undervisningstiden förläggs över årskurserna ta hänsyn till elevernas ålder och mognad samt till hur tiden disponeras för att ge utrymme för eftertanke och fördjupning.¹⁶

I det lokala arbetet med att planera hur undervisningstiden ska fördelas mellan och inom årskurserna, har rektorn och huvudmannen att ta hänsyn till såväl ämnets karaktär och totala tid, som elevernas förutsättningar. Olika ämnens karaktär gör att de kräver olika balans mellan å ena sidan behovet av tät repetition och återkommande inlärningsstillfällen och å andra sidan längre pass som möjliggör fördjupad reflektion och diskussion samt tidskrävande praktiska undervisningsmoment.

Även den totala tiden i ämnet påverkar fördelningen. Att fördela timplanens tid jämnt över årskurser och veckor skulle för vissa ämnen innebära extremt korta pass som inte ger förutsättningar för fördjupning, reflektion eller praktiska undervisningsinslag. Att koncentrationsläsa ett ämne under en alltför kort period minskar i stället elevernas möjlighet till progression i lärandet över tid. Även lärarens möjligheter att dels ge varje elev kontinuerlig återkoppling och dels med jämna mellanrum se tillbaka på sin undervisning och sammanfatta det som pågår, för att anpassa undervisningen efter elevernas kunskapsutveckling, påverkas negativt. En sådan koncentration innebär dessutom en ökad sårbarhet vid elev- eller lärarfrånvaro.

¹⁴ Skolverkets rapport 384:2013, *Att fånga undervisningstiden med målen i fokus*, sid 70.

¹⁵ Allmänna råd med kommentarer *Planering och genomförande av undervisningen* sid 13

¹⁶ Allmänna råd med kommentarer *Planering och genomförande av undervisningen* sid 16

Hänsyn behöver också tas till elevernas förutsättningar utifrån ålder och mognad, och att de enligt läroplanen ska kunna få stöd i att med stigande ålder utveckla ett allt större ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan¹⁷.

I praktiken kommer även faktorer som tjänstefördelning och schemaläggning att spela in i den slutliga fördelningen av undervisningstiden.

Stadiebegreppet

I skollagen och skolförordningen används idag inte begreppet stadium. All reglering styrs i årskurser. Stadiebegreppet används däremot frekvent både i formuleringen av detta uppdrag och i verksamheterna. Mot bakgrund av det och en alltmer tydlig styrning av regleringar mot årskurserna 1-3, 4-6 respektive 7-9 anser Skolverket att en reglering av begreppen *lägstadium*, *mellanstadium* och *högstadium* bör övervägas. En sådan reglering skulle skapa tydlighet i kommunikationen kring dessa frågor. För grundskolans del innebär det att lägstadiet skulle omfatta årskurserna 1-3, mellanstadiet årskurserna 4-6 och högstadiet årskurserna 7-9.

Skolverket föreslår nedan en regleringsändring beträffande skolans val. Den föreslagna skrivningen skulle innebära att begreppet stadium används i skollagen, vilket stärker behovet av att begreppet regleras.

¹⁷ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Förslag på stadiindelad timplan

Förslaget på stadiindelad timplan i tabellform finns i bilaga 1. Ämnena i bilagan samt i nedanstående genomgång följer den ordning som finns i läroplanens del 3, kursplaner¹⁸.

Utgångspunkten för förslaget till stadiindelad timplan är kursplanen och kunskapskraven för respektive ämne samt den praxis för planerad undervisningstid som råder. Webbenkätens resultat har i vissa fall haft en avgörande betydelse för förslaget.

Den föreslagna timplanen anger den minsta garanterade undervisningstiden för varje ämne och stadium. Utifrån denna minsta garanterade tid fördelar sedan huvudmannen lokalt den planerade undervisningstiden efter förslag från rektor.

Timplanen är ett styrinstrument. Den kan antingen utformas enbart efter den praxis som råder eller bli en del av en medveten styrning. Nedan beskrivs de ställningstaganden som gjorts för varje enskilt ämne, samt den problematik som i vissa fall uppstått i samband med en stadiindelning av timplanen. En del av problematiken är avvägningar kring styrningens omfattning och inriktning. För två ämnen redovisas alternativa förslag på fördelning av undervisningstiden mellan stadierna samt vilka konsekvenser de olika alternativen får.

Stadiindelad timplan ämne för ämne

Nedan redovisar Skolverket förslag på hur undervisningstiden för grundskolans ämnen bör fördelas mellan de tre stadierna lågstadiet (årskurs 1-3), mellanstadiet (årskurs 4-6) och högstadiet (årskurs 7-9).

I varje tabell återfinns i första raden det antagande om undervisningstid som gjordes i delredovisningen om *Uppdrag att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m.*¹⁹ Detta antagande anges som ett högsta och lägsta värde. Som tidigare redovisats är antagandet utgångspunkten för kunskapskravens konstruktion.

På de efterföljande raderna återfinns Skolverkets insamlade statistik på skolenhetsnivå för åren 2011, 2012 respektive 2013. Den siffra som anges i tabellerna är medianvärdet på nationell nivå för den totala planerade undervisningstiden per stadium i respektive ämne. På den sista raden återfinns förslaget på fördelning av den garanterade undervisningstiden för ämnet mellan stadierna. I den högra kolumnen finns ämnets garanterade undervisningstid enligt skollagen.

¹⁸ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr 11.

¹⁹ Uppdrag (U2009/312/S) att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m. (Dnr 2008:00741)

Bild

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Bl	Antag 2009	100-120		100-120		
Bl	2011	60	92	105	257	
Bl	2012	61	89	107	257	
Bl	2013	55	85	107	247	230
Bl	Förslag	50	80	100	230	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet bild följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav, men ligger något under den praxis som råder för varje stadium. Statistiken visar att den planerade undervisningstiden i bild överstiger den garanterade undervisningstiden enligt timplanen. Huvudmännen har alltså i hög utsträckning lagt ut mer planerad undervisningstid än den minsta tid som regleringen anger.

Engelska

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
En	Antag 2009	250-270		200-220		
En	2011	65	223	214	502	
En	2012	66	224	216	506	
En	2013	62	223	216	501	480
En	Förslag	60	220	200	480	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet engelska följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav samt den praxis som råder för varje stadium. Engelska är ett ämne där den planerade undervisningstiden enligt statistiken ofta har utökats av huvudmannen jämfört med den garanterade undervisningstiden.

Hem- och konsumentkunskap

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Hkk	Antag 2009	30 -40		80-90		
Hkk	2011	0	42	93	135	
Hkk	2012	0	37	93	130	
Hkk	2013	0	26	69	95	118
Hkk	Förslag	36		82	118	

I förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet anges undervisningstiden i samma intervall som det centrala innehållet presenteras i kursplanen för ämnet. Det innebär att 36 timmar fördelas över årskurserna 1-6 och 82 timmar i årskurserna 7-9. Därmed frångår förslaget uppdraget att stadiindela ämnets totala tid med hänvisning till kursplanens fördelning av det centrala innehållet i ämnet.

Den totala undervisningstiden i ämnet är liten och huvudmännen har tidigare i stor utsträckning ökat tiden. Ämnet är till följd av sitt till stora delar praktiska innehåll ofta beroende av längre pass och tillgång till specialsalar. Förslaget att reglera tid för årskurserna 1-6 ger huvudmännen en större frihet än om tiden skulle stadiindelade mellan låg- och mellanstadiet.

Alternativt förslag

Ett alternativt förslag, dock ej Skolverkets huvudförslag, är att stadiindela timplanen fullt ut. Till följd av praxis förläggs i så fall 0 timmar i årskurs 1-3 och 36 timmar i årskurs 4-6. En sådan indelning får till konsekvens att kursplanen behöver skrivas om så att det centrala innehållet fördelas över årskurserna 4-6 respektive 7-9. Skolverkets statistik över lärarbehörighet visar också att det finns mycket få behöriga lärare i hem- och konsumentkunskap i årskurserna 1-3.

Idrott och hälsa

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Idh	Antag 2009	300 -320		180 – 200		
Idh	2011	146	178	195	519	
Idh	2012	148	181	195	524	
Idh	2013	148	181	195	524	500
Idh	Förslag	170	210	220	600	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet idrott och hälsa bygger på den progression som finns i kursplan och kunskapskrav och omfattar den utökning av undervisningstid med 100 timmar som gavs i tilläggsuppdraget²⁰. I förslaget har den utökade tiden fördelats över samtliga stadier.

I webbenkäten har många, både huvudmän och rektorer kommenterat att de önskar mer total tid i ämnet idrott och hälsa. Statistiken visar också att huvudmännen redan nu har utökat tiden något.

Fördelningen av den utökade tiden har stöd i webbenkäten, där både rektorer och huvudmän föreslog att tiden skulle fördelas jämnt över stadierna men med en lätt förskjutning av tid till de högre stadierna. I snitt ansåg rektorerna att cirka 30 procent av tiden ska fördelas i de lägre årskurserna, en tredjedel av tiden i år 4-6 och 37 procent av tiden i år 7-9.

Syftet med utökningen av undervisningstiden i idrott och hälsa är att stärka elevers motoriska utveckling. Regeringen pekar i tilläggsuppdraget på studier som visar på samband mellan fysisk aktivitet och ökad inlärningsförmåga. Att enbart utöka tiden innebär inte att detta syfte per automatik uppnås. Det kan innebära att en översyn av kursplan och kunskapskrav behöver göras. Skolverket har därför för avsikt att utreda om den utökade undervisningstiden i idrott och hälsa bör få konsekvenser för kursplaner och kunskapskrav i ämnet.

²⁰ Tilläggsuppdrag U2014/5377/S

Matematik

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Ma	Antag 2009	280-320	280-320	260-300		
Ma	2011	313	325	285	923	900
Ma	2012	317	332	292	941	
Ma	2013	404	336	303	1043	1020
Ma	Förslag	420	410	400	1230	1230

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav, samt den praxis som råder för varje stadium och omfattar den i uppdraget angivna utökningen av undervisningstiden.

Enligt uppdraget ska den utökade undervisningstiden som infördes 1 juli 2013 förläggas i årskurs 1-3. Den aviserade utökningen av undervisningstiden i matematik för grundskolans årskurs 4-6 och årskurs 7-9 med motsvarande en timme/vecka²¹ har beaktats i Skolverkets förslag. En timme i veckan motsvarar 105 timmar/stadium²². Den totala garanterade undervisningstiden i matematik i årskurserna 1-9 blir 1230 timmar efter de nya regleringarna.

Statistiken visar att tiden för matematik hade utökats något relativt den timplan som fanns innan 1 juli 2013. Matematik var ett av de ämnen som hade många kommentarer i webbenkäterna. Både huvudmannen och rektorn ställde sig i hög grad positiva till förslaget. Några önskade att tiden för matematik skulle fördelas på ett annat sätt mellan stadier och bland dem var det vanligaste förslaget att tid bör flyttas till högre stadier.

Språkval

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Språkval	Antag 2009	320				
Språkval	2011	0	48	268	316	
Språkval	2012	0	47	271	318	
Språkval	2013	0	9	266	275	320
Språkval	Förslag	0	48	272	320	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för språkval följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav för moderna språk. Kursplanen för moderna språk anger ett centralt innehåll för årskurserna 4-9. Kunskapskrav finns för årskurs 9, men inte för årskurs 6. Det är vanligt att undervisningen i moderna språk påbörjas antingen i årskurs 6 eller i årskurs 7.

²¹ Anges i *Budgetpropositionen för 2014* (prop. 2013/14:1) respektive *2014 års ekonomiska vårproposition* (prop. 2013/14:100)

²² 178 skoldagar per läsår motsvarar 35,6 veckor på ett år. Den utökade tiden för ett stadium blir då 105 timmar.

Det statistiska materialet visar tecken på att en förskjutning av undervisningstiden i ämnet kan ha skett från årskurs 6 till årskurs 7 under det senaste året. Samtidigt visar Skolverkets statistik från läsåret 2013/2014 att av de som läser moderna språk är det ca två tredjedelar som börjar i årskurs 6 och en tredjedel som börjar i årskurs 7²³. Statistiken är alltså svårtolkad.

Den nuvarande regleringen innebär ett likvärdighetsproblem som blir särskilt tydligt vid skolbyten. Skolverket har fått signaler om att elever vid skolbyte inte fått möjlighet att läsa ett språk i årskurs 7 för att de inte har börjat med språkvalet i årskurs 6 vid sin tidigare skola.

Skolverket har beaktat studier som visar på fördelar med att starta tidigt med språkundervisning. Som exempel kan anges en fördjupad studie av resultaten i Internationella språkstudien 2011²⁴, vilken visar att de elever som börjar studierna i spanska i årskurs 6 generellt sett når högre resultat än de som börjar i årskurs 7.

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid som Skolverket förordar säkerställer att eleverna får starta med ett främmande språk tidigare än årskurs 7. Det innebär en ökad likvärdighet då alla elever ges möjlighet att starta tidigt. Förslaget kan dock leda till organisatoriska utmaningar och ökade kostnader för huvudmännen samt innebära svårigheter för mindre skolenheter vad gäller tillgång till behöriga lärare.

Konsekvensen av förslaget är att kursplanen bör skrivas om så att det centrala innehållet fördelas över årskurserna 4-6 respektive 7-9.

Alternativt förslag

Ett alternativt förslag, dock ej Skolverkets huvudförslag, är att lägga all tid i årskurs 7-9, vilket också ger en ökad likvärdighet och underlättar vid byte av skola. En sådan fördelning innebär att skolornas organisation underlättas och tillgången till behöriga lärare möjligen kan öka. Ett resultat av en sådan fördelning kan dock bli att elever inte får möjlighet att nå så långt i sin kunskapsutveckling som språkstudier tidigt i utbildningen kan innebära. Ytterligare en möjlig konsekvens är att ansökningar om att få undervisa moderna språk i årskurs 4-6 som lokalt tillval kan öka. En konsekvens om undervisningstiden endast förläggs i årskurserna 7-9 är att kursplanen bör skrivas om så att det centrala innehållet fördelas över dessa årskurser.

Modersmål

Det finns ingen garanterad undervisningstid i ämnet modersmål. Eftersom ämnet saknas i timplanen är nuvarande kunskapskrav relaterade till det antagande om undervisningstid som gjordes i delredovisningen av reformarbetet 2009²⁵ samt den

²³ 1 785 skolenheter hade minst en elev med språkval/alternativ till språkval/modernt språk som elevens val i åk 6 läsåret 2013/14.

²⁴ Skolverket (2013): *Att tala eller inte tala spanska* - En fördjupning av resultaten i spanska från Internationella språkstudien 2011

²⁵ Uppdrag (U2009/312/S) att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m. (Dnr 2008:00741)

tid som enligt en rapport från Skolverket²⁶ anges vara den genomsnittliga undervisningstiden i ämnet.

Att göra en uppskattning av undervisningstiden för ämnet modersmål är förknippat med svårigheter. Modersmålsundervisningen kan enligt skolförordningen anordnas antingen som språkval (320 timmar), elevens val (i detta förslag 282 timmar), inom ramen för skolans val (i detta förslag upp till 600 timmar) eller utanför timplanebunden tid²⁷. Den vanligaste formen är enligt Skolverkets rapport²⁸ att modersmålsundervisningen läggs utanför timplanebunden tid och omfattar cirka 40–60 minuter per vecka.

Det antagande om minsta undervisningstid som ligger till grund för kunskapskraven i modersmål är 160–200 timmar i årskurs 1-6 och 80–120 timmar i årskurs 7-9, vilket i sin tur bygger på antagandet att eleverna får 60 minuters undervisningstid per vecka.

I Skolverkets delredovisning av kursplaneuppdraget²⁹ framförde myndigheten att den minsta garanterade undervisningstiden för modersmål bör regleras. Detta har också varit en återkommande önskan från modersmåls lärare. Även vid den externa remissen fanns ett stöd för reglering av undervisningstiden för modersmål.

I och med en ökad styrning av hur undervisningstiden fördelas per ämne och stadium i grundskolan blir det än mer aktuellt att ifrågasätta varför ett ämne inte ska beröras av den grundläggande styrning som en reglerad undervisningstid innebär. Frågeställningen har också aktualiserats i och med att Skolverket fått i uppdrag att utarbeta förslag till kursplaner och kunskapskrav för de nationella minoritetsspråken. Det arbetet försvåras av att det saknas regleringar gällande undervisningstiden.

Skolverket vill påtala vikten av likvärdighet för samtliga ämnen och föreslår därför en reglering av den minsta garanterade undervisningstiden i modersmålsämnet.

Musik

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Mu	Antag 2009	140-160		60-80		
Mu	2011	72	78	76	226	
Mu	2012	73	79	80	232	
Mu	2013	73	80	83	236	230
Mu	Förslag	70	80	80	230	

²⁶ Skolverkets rapport 321:2008 *Med annat modersmål*

²⁷ Skolförordningen (SFS 2011:185) 5 kap. 8 §

²⁸ Skolverkets rapport 321:2008 *Med annat modersmål*

²⁹ Uppdrag (U2009/312/S) att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolförmer m.m. (Dnr 2008:00741)

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet musik följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav samt den praxis som råder för varje stadium.

Ett framgångsrikt lärande i musik bygger på kontinuerlig repetition och övning. Lärandet handlar inte om en linjär progression med avseende på innehåll utan snarare om att successivt öka svårighetsgraden på det material som används vid musicerandet. Med stöd av detta bör därför ämnet undervisas kontinuerligt och återkommande under alla stadier.

NO-ämnen

ÄMNESGRUPP		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
NO och Te	Antag 2009	180-220	230-270	300-340		
NO och Te	2011	183	268	344	795	
NO och Te	2012	190	276	353	819	
NO och Te	2013	188	278	353	819	800
NO	Förslag	190	258		800	800
Bi	2011			93		
Bi	2012			93		
Bi	2013			94		
Bi	Förslag			88		
Fy	2011			91		
Fy	2012			91		
Fy	2013			93		
Fy	Förslag			88		
Ke	2011			90		
Ke	2012			90		
Ke	2013			90		
Ke	Förslag			88		

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för NO-ämnena följer den progression som finns i kursplaner och kunskapskrav samt den praxis som råder för fördelning av tid över stadier för ämnesgruppen och fördelning av tid för respektive ämne inom ämnesgruppen.

Enligt uppdraget ska undervisningstiden för ämnesområdet NO inkludera tiden för teknik i årskurserna 1–3 och 4–6. För årskurserna 7–9 anges undervisningstiden för varje enskilt ämne. Antagandet som gjordes i samband med kunskapskravens konstruktion byggde på en jämn fördelning mellan ämnet teknik och de naturorienterade ämnena i årskurs 7-9.

SO-ämnen

ÄMNESGRUPP		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
SO	Antag 2009	180-220	330-370	300-340		
SO	2011	213	312	342	867	
SO	2012	218	318	353	888	
SO	2013	216	323	353	892	885
SO	Förslag 2014	200	333		885	
Ge	2011			86		
Ge	2012			87		
Ge	2013			88		
Ge	Förslag			88		
Hi	2011			88		
Hi	2012			88		
Hi	2013			90		
Hi	Förslag			88		
Re	2011			85		
Re	2012			88		
Re	2013			88		
Re	Förslag			88		
Sh	2011			88		
Sh	2012			88		
Sh	2013			90		
Sh	Förslag			88		

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för SO-ämnena följer den progression som finns i kursplaner och kunskapskrav samt den praxis som råder för varje stadium för ämnesgruppen och för respektive ämne.

Enligt uppdraget ska undervisningstiden fördelas till ämnesområdet SO för årskurserna 1–3 och 4–6 och per ämne för årskurserna 7–9. Antagandet som gjordes i samband med kunskapskravens konstruktion och den statistik som finns tillgänglig ger inte stöd för annat än en jämn fördelning mellan de samhällsorienterande ämnena i årskurs 7-9.

Slöjd

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Sl	Antag 2009	190-210		120-140		
Sl	2011	47	144	138	329	
Sl	2012	47	147	141	330	
Sl	2013	47	144	141	332	330
Sl	Förslag	50	140	140	330	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet slöjd följer den progression som finns i kursplan och kunskapskrav samt den praxis som råder för varje stadium.

Elevens kunskapsutveckling inom ämnet slöjd bygger på att ämnet undervisas kontinuerligt och återkommande under alla stadier. Detta ska balanseras mot behovet av tillräckligt mycket sammanhängande undervisningstid vid varje lektionstillfälle för att ge utrymme för den skapande process som ämnet slöjd kännetecknas av.

Svenska eller svenska som andraspråk

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Sv/Sva	Antag 2009	670-710	500 - 540	260-300		
Sv/Sva	2011	698	528	290	1516	
Sv/Sva	2012	710	535	298	1545	
Sv/Sva	2013	706	531	303	1540	1490
Sv/Sva	Förslag	680	520	290	1490	

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnena svenska eller svenska som andraspråk följer i stort sett den praxis som råder idag. Statistiken visar dock att svenska eller svenska som andraspråk är ämnen där den planerade undervisningstiden ofta har utökats av huvudmannen jämfört med den garanterade undervisningstiden.

Den tidiga läs- och skrivutveckling är viktig och har betydelse för elevens fortsatta studier. Men det räcker inte att utveckla grunderna, eleverna måste få utmaningar och möjlighet att utvecklas vidare. De kommer att få möta alltmer avancerade texter i alla ämnen och behöver utveckla en fördjupad läsförståelse.

PIRLS³⁰ visar på vikande resultat när det gäller läsförståelse för årskurs 4. Enligt PISA³¹ har de svenska 15-åringarnas läsförståelse sjunkit signifikant mellan 2009 och 2013. Skolinspektionen³² pekar på att elever som går i de högre årskurserna inte utmanas tillräckligt och att lärarna alltför sällan följer upp den avancerade textförståelsen.

I förslaget ligger huvuddelen av tiden i årskurserna 1-3 och undervisningstiden minskar därefter med stigande ålder. Det finns ett signalvärde i att den omfattande tid som fördelats till årskurserna 1-3 visar på vikten av tidig läs- och skrivutveckling. Samtidigt kan en liten förskjutning mot högre åldrar motiveras utifrån behovet av fortsatt lärande och utveckling på mer avancerad nivå.

Relativt många rektorer och huvudmän lämnade synpunkter på förslaget av fördelning av tid för ämnet svenska i enkäten. Hälften av kommentarerna angav att det

³⁰ Skolverkets rapport 381:2012, PIRLS 2011

³¹ Skolverkets rapport 398:2013 PISA 2012

³² Skolinspektionens kvalitetsgranskningar: 2010:5 *Läsprocessen i svenska och naturorienterade ämnen i årskurs 4-6* och 2012:10 *Läsundervisning inom ämnet svenska för åk 7-9*

var ett bra förslag. Av de som hade alternativa förslag ville majoriteten öka tiden för årskurs 7-9 ytterligare jämfört med förslaget i webbenkäten.

Utifrån ovanstående resonemang och synpunkter skulle en utökning av den totala undervisningstiden i svenska eller svenska som andraspråk vara önskvärd i syfte att stärka den avancerade läs- och skrivutvecklingen och åtgärda de brister som blivit synliga på området. Förslagsvis kan en del av tiden för elevens val minskas till förmån för en utökning av tiden i svenska eller svenska som andraspråk. Se vidare diskussion under elevens val.

Teknik

ÄMNE		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
NO och Te	Antag 2009	180-220	230-270	300-340		
NO och Te	2011	183	268	344	795	
NO och Te	2012	190	276	353	819	
NO och Te	2013	188	278	353	819	800
NO och Te	Förslag	190	258		800	800
Te	2011			73		
Te	2012			79		
Te	2013			78		
Te	Förslag			88		

Förslaget på fördelning av garanterad undervisningstid för ämnet teknik följer den progression som finns i kursplaner och kunskapskrav. Undervisningstiden i teknik för årskurserna 1-3 och 4-6 är inte specificerad i timplanen. Enligt uppdraget ska undervisningstiden för teknik inkluderas i tiden för ämnesområdet NO i årskurserna 1-3 och 4-6. För årskurserna 7-9 anges undervisningstiden för varje enskilt ämne.

Antagandet som gjordes i samband med kunskapskravens konstruktion byggde på en jämn fördelning mellan ämnet teknik och de naturorienterade ämnena.

I samband med redovisningen av uppdrag att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m.³³ lyfte Skolverket att undervisningstiden i teknik bör anges specifikt i timplanen.

Skolverket vill i denna redovisning åter påtala vikten av att den minsta garanterade undervisningstiden i teknik anges specifikt i timplanen även för årskurs 1-3 och 4-6. Dels är teknik ett eget ämne med separat kursplan och specifik karaktär, dels behöver ämnet synliggöras då dess fulla kapacitet ännu inte utnyttjas, vilket bland annat synliggjorts i Skolinspektionens kvalitetsgranskning av teknikundervisningen i grundskolan³⁴.

³³ Uppdrag (U2009/312/S) att utarbeta nya kursplaner och kunskapskrav för grundskolan och motsvarande skolformer m.m. (Dnr 2008:00741)

³⁴ Skolinspektionens kvalitetsgranskning *Teknik – gör det osynliga synligt*. 2014:4

I analysen av webbenkäten framkom signaler på att den gemensamma tiden för NO-ämnena och teknik i årskurs 1-3 och 4-6 ibland uppfattas som att tekniken inte har tilldelats någon undervisningstid alls i dessa stadier. Även det faktum att färre betyg sätts i teknik i årskurs 6 än i NO-ämnena kan tala för att eleverna inte får den undervisning i ämnet som de har rätt till³⁵.

Skolverket lyfter därför förslaget att en minsta garanterad undervisningstid i teknik bör anges för samtliga stadier. Vidare utredning krävs dock innan ett förslag kan presenteras på hur en stadiindelad timplan för årskurs 1-3 respektive 4-6 i ämnet skulle utformas.

Elevers val

		Åk 1-3	Åk 4-6	Åk 7-9	Totalt	Skollag
Elevers val	Antag 2009	iu	lu	iu		
Elevers val	2011	82	131	157	370	
Elevers val	2012	85	131	157	371	
Elevers val	2013	24	110	144	278	382
Elevers val	Förslag				282	

I förslaget har undervisningstiden för elevens val inte stadiindelats. Den totala tiden för elevens val har minskats med 100 timmar enligt tilläggsuppdraget³⁶

Undervisningen i elevens val ska syfta till att bredda och fördjupa elevens kunskaper i ett eller flera ämnen eller ämnesområden. Inom ramen för elevens val finns möjlighet att erbjuda ytterligare ett nybörjarspråk och det är vanligt att man börjar med nybörjarspråket i årskurs 8. Till grund för kunskapskraven i moderna språk inom ramen för elevens val ligger ett antagande om minsta undervisningstid på 160 timmar.

Inom ramen för elevens val finns också möjlighet att erbjuda modersmålsundervisning. Modersmålsundervisning får även anordnas som språkval inom ramen för skolans val eller erbjudas utanför den garanterade undervisningstiden. Det antagande om minsta undervisningstid som ligger till grund för kunskapskraven i modersmål är 160–200 timmar i årskurs 1-6 och 80–120 timmar i årskurs 7-9.

Genom att timplanen inte stadiindelas ges huvudmännen möjlighet att kunna erbjuda ytterligare ett främmande språk i årskurs 8-9 (med 160 timmar) och säkerställa att eleverna får den undervisningstid i modersmål i årskurserna 1-6 (160 – 200 timmar) som ligger till grund för kunskapskraven i ämnet för årskurs 6.

De rektorer och huvudmän som kommenterat fördelningen av undervisningstid för elevens val i webbenkäten menar att tiden bör minskas eller tas bort helt. Av de 58 rektorer som kommenterat elevens val, framförde 51 att de antingen vill minska tiden radikalt eller ta bort elevens val helt. Även flera av huvudmännen har lik-

³⁵ Skolverkets statistik för grundskolan. Terminsbetyg – Årskurs 6 – Riksnivå – Vårterminen 2013.

³⁶ Tilläggsuppdrag U2014/5377/S

nande kommentarer. Motivet är att de svarande anser att elevens val är svårt att organisera på ett sätt som ger god undervisningskvalitet och stödjer elevernas kunskapsutveckling. I stället önskar man fördela tiden på något eller några andra ämnen, oftast svenska eller matematik.

I remissförfarandet inkom synpunkter som stödjer minskad tid eller ett avskaffande av elevens val till förmån för andra ämnen. Här framhålls ett behov av utökad undervisningstid för svenska eller svenska som andraspråk samt för SO- och NO-ämnena.

Mot bakgrund av detta föreslår Skolverket en utredning av möjligheterna att minska undervisningstiden i elevens val till förmån för utökad tid i svenska eller svenska som andraspråk och/eller annat ämne. Skolverket föreslår också i samband med detta en översyn av vilka konsekvenser en ändring av den totala undervisningstiden i elevens val skulle få för regleringarna kring modersmål och språkval.

Skolans val

I skollagen³⁷ anges idag:

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.

Skolverket föreslår en regleringsändring av hur tiden för ett ämne eller ämnesgrupp kan minskas till förmån för tid till skolans val. Med nuvarande skrivning finns risk att en stor del av undervisningstiden i ett ämne inom ett stadium tas i anspråk. Utifrån regleringen skulle en huvudman exempelvis kunna ta bort all undervisning i engelska i årskurserna 1-3 eller all undervisning i historia i årskurserna 7-9.

Med anledning av detta föreslår Skolverket en reglering av tidsanvändningen för skolans val för varje stadium. Skolverket föreslår att skollagens reglering ändras enligt följande:

*Vid skolans val får antalet timmar **per stadium** i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.*

En ändrad reglering enligt ovan stärker även resonemanget om att stadietbegreppet bör regleras.

³⁷Skollagen (2010:800), bilaga 1

Behov av översyn av regleringar samt regleringsändringar

Med anledning av den problematik som uppstår eller aktualiseras i samband med införandet av en stadiindelad timplan, föreslår Skolverket en översyn av vissa regleringar och i några fall regleringsändringar utöver det som är uttalat i uppdraget. För ämnet idrott och hälsa har Skolverket för avsikt att fortsatt utreda om den utökade tiden medför några konsekvenser för innehållet i kursplanen och kunskapskraven.

Förslagen, som tidigare har presenterats och motiverats utförligare i respektive sammanhang ovan, redovisas här samlat.

Skolverket föreslår

- en översyn av kursplanen i ämnet moderna språk. Det centrala innehåller för moderna språk anges för årskurserna 4-9. En konsekvens av att stadiindela tiden för språkval i årskurs 4-6 respektive 7-9 är att det centrala innehållet bör anges för årskurserna 4-6 respektive 7-9.
- en regleringsändring av hur tiden för ett ämne eller ämnesgrupp kan minskas till förmån för tid till skolans val. Idag får ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med 20 % av den totala garanterade undervisningstiden. Som konsekvens av en stadiindelad timplan föreslår Skolverket en ny skrivning där antalet timmar i ett ämne eller en ämnesgrupp får minskas med högst 20 procent per stadium. En sådan förändring säkerställer att skolans val inte används för att helt ta bort undervisningstiden i ett ämne under ett stadium.
- en reglering av begreppen *lågstadium*, *mellanstadium* och *högstadium*. Förslaget till regleringsändring gällande skolans val innebär att begreppet stadium används i skollagen. Stadietbegreppet förekommer idag inte i lag eller förordning, men används i verksamheterna och i uppdrag från regeringen. I samband med en stadiindelning av timplanen föreslår Skolverket att begreppen lågstadium (årskurs 1-3), mellanstadium (årskurs 4-6) och högstadium (årskurs 7-9) åter regleras.

Skolverket föreslår även följande

- en specifik reglering av garanterad undervisningstid i ämnet teknik för samtliga stadier. Skolverket har tidigare föreslagit en sådan reglering till regeringen och såväl synpunkter i arbetet med detta uppdrag som statistik, samt Skolinspektionens kvalitetsgranskning i ämnet styrker behovet av att synliggöra teknikämnet i grundskolan. Ytterligare utredning krävs dock innan ett förslag kan presenteras på hur en stadiindelad timplan för årskurserna 1-3 respektive 4-6 i ämnet skulle utformas.
- en reglering av garanterad undervisningstid för ämnet modersmål. Undervisningstiden i modersmål är idag oregerad. Detta leder till problem med likvärdighet, svårigheter vid bedömning och oklara förutsättningar vid utarbetandet

av kursplaner och kunskapskrav för minoritetsspråk. Stöd för en reglering av undervisningstiden för modersmål inkom även vid den externa remissen.

- att en minskning av undervisningstiden i elevens val till förmån för utökad tid i svenska eller svenska som andraspråk och/eller annat ämne bör utredas. Många synpunkter har inkommit angående elevens val, dels i webbenkäten, dels vid remissförfarandet. Majoriteten förordar en radikal minskning av undervisningstiden i elevens val. Samtidigt har önskemål inkommit om ökad undervisningstid för bland annat svenska eller svenska som andraspråk samt för SO- och NO-ämnena. Skolverket föreslår därför att en sådan omfördelning av undervisningstid bör utredas. Om undervisningstiden i elevens val minskar, bör även konsekvenserna av detta för regleringen av modersmål och språkval ses över.

På Skolverkets vägnar

Anna Ekström
Generaldirektör

Helena Karis
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Pia Enochsson, Kjell Hedwall, Anna Hellstadius, Annette Lilliestierna, Eva Lindgren, Staffan Lundh samt Helén Ängmo i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

Bilaga 1

Timplan för grundskolan, Skolverkets förslag

ÄMNE	FÖRSLAG			Total tid (tim)
	Åk 1-3 (tim)	Åk 4-6 (tim)	Åk 7-9 (tim)	
Bild	50	80	100	230
Engelska	60	220	200	480
Hem- och konsumentkunskap		36	82	118
Idrott och hälsa	170	210	220	600
Matematik	420	410	400	1230
Språkval	0	48	272	320
Musik	70	80	80	230
NO-ämnena och teknik	190	258		800
Biologi			88	
Fysik			88	
Kemi			88	
Teknik			88	
SO-ämnena	200	333		885
Geografi			88	
Historia			88	
Religionskunskap			88	
Samhällskunskap			88	
Slöjd	50	140	140	330
Svenska eller svenska som andraspråk	680	520	290	1490
Elevens val				282
Totalt garanterat antal timmar	1890	2335	2488	6995
Därav skolans val				600

Vid skolans val får antalet timmar per stadium i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minska med högst 20 procent.

Antalet timmar för svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minska.

Bilaga 2

Förslag i webbenkät: Förslag till stadiindelad timplan för grundskolan

ÄMNE/ÄMNESGRUPP	FÖRSLAG				NUVARANDE
	Åk 1-3 (tim)	Åk 4-6 (tim)	Åk 7-9 (tim)	Total tid (tim)	Åk 1-9 (tim)
Bild	50	80	100	230	230
Hem- och konsumentkunskap		40*	78	118	118
Idrott och hälsa	140	180	180	500	500
Musik	70	80	80	230	230
Slöjd	50	140	140	330	330
Svenska/svenska som andra-språk	690	500	300	1490	1490
Engelska	60	220	200	480	480
Matematik	420	420	390	1230	1020
SO-ämnen	200	333		885	885
Geografi			88		
Historia			88		
Religionskunskap			88		
Samhällskunskap			88		
NO-ämnen och Teknik	190	258		800	800
Biologi			88		
Fysik			88		
Kemi			88		
Teknik			88		
Språkval			320**	320	320
Elevens val	82	140	160	382	382
Totalt garanterat antal timmar	1952	2391	2652	6995	6785
Därav skolans val				600	600

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent.

Antalet timmar för svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minskas. (SFS 2013:248)

* Tid får även användas i årskurserna 1-3

** Tid får även användas i årskurserna 4-6